

Asia: VN/7747/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Yleistukilaki

Yleinen näkemyksenne työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta tavanomainen yleistuen saamisen edellytykseksi

-
- **Tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi asetettaisiin vaatimus työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon täyttämisestä. Näkemyksenne työskentelyvaatimuksesta**
-
- **Vaihtoehtoisesti tavanomaisen yleistuen edellytykset voisi täyttää kolmen vuoden asumisella Suomessa. Näkemyksenne asumisaikavaatimuksesta**
-

Yleinen näkemyksenne kielitaitoa koskevista poikkeuksista työskentely- ja asumisaikavaatimuksen soveltamiseen

-
- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, jonka äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**
-

- Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka on osoittanut riittävän suomen tai ruotsin taidon (Eurooppalaisen viitekehyksen mukainen B1.1 taso) kielen kahdella osa-alueella. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta

-

- Esityksessä on arvioitu, että suurin osa osoittaisi kielitaitonsa kotoutumiskoulutuksesta saatavalla todistuksella. Lisäksi mahdollistettaisiin maksuton keskitason YKI-tutkinnon suorittaminen. Näkemyksenne kielitaidon osoittamisen tavoista

-

- Kielitaidon osoittamisen tavat määritettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Näkemyksenne tätä koskevan asetuksenantovaltuuden antamisesta

-

- Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka vamman tai muun vastaavan syyn takia voi osoittaa kielitaitoaan. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta

-

- Esityksen toimeenpanoon liittyy sekä Kelan että työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näkemyksenne toimeenpanoprosessin toimivuudesta

-

Näkemyksenne yleistukilain 8 §:n mukaisen ulkomaalaista koskevan rajoituksen muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskeluluovalla maassa olevien osalta

-

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki

Näkemyksenne palveluun pääsemisen takuuajasta

-

Näkemyksenne takuuajan kuluessa tarjottavista palveluista

-

Näkemyksenne takuuajan toteutumisen valvonnasta

-

Laki yleisistä kielitutkinnoista

Näkemyksenne maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon suorittamisen mahdollistamisesta

-

Esityksen vaikutukset ja perustelut

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista kotoutumisen kannusteisiin

-

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista

-

Näkemyksenne esityksen muista vaikutuksista

-

Näkemyksenne esityksen suhteesta perustuslakiin sekä EU-lainsäädännön ja muiden kansainvälisten velvoitteiden vaatimukseen

-

Voimaantulo

Näkemyksenne esityksen voimaantulosta

-

Kotoutumistuki ja palveluun pääsemisen takuu aika koskisivat tilanteita, joissa henkilö muuttaa Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan. Näkemyksenne tästä siirtymäsäännöksestä

-

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muuta lausuttavaa esityksestä.

Toholammin kunnan lausunto, kunnanhallitus 16.2.2026:

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen:

Lukutaitokoulutuksen ja muun vapaan sivistystyön 100-prosenttisella valtionosuudella rahoitetun koulutuksen muuttaminen työvoimakoulutukseksi voi johtaa siihen, että osa koulutuksen kohderyhmistä jää koulutuksen ulkopuolelle. Lakimuutosesitys ei myöskään huomioi riittävästi henkilöitä, joilla ei ole valmiuksia aktiiviseen työnhakuun tai joiden työmarkkinoille siirtyminen ei ole mahdollista erilaisten toimintakykyyn tai elämäntilanteeseen liittyvien haasteiden vuoksi.

Lukutaitokoulutuksen siirtäminen työvoimakoulutukseksi tukee lähtökohtaisesti tavoitetta koulutusten työelämälähtöisyyden vahvistamisesta. Lukutaitokoulutuksen osallistujat ovat pääosin haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, joiden siirtyminen työmarkkinoille on usein pitkäkestoinen ja monivaiheinen prosessi. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa on voitu toteuttaa lukutaitokoulutuksia joustavasti ja asiakaslähtöisesti.

Kokonaisuudessaan kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistamisen onnistuminen edellyttää riittävää valmistelua, selkeitä linjauksia sekä tiivistä yhteistyötä viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Näin voidaan turvata sekä koulutusten laatu että kotoutujien yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua koulutukseen ja edetä omalla kotoutumispolullaan.

Uudistuksessa on tärkeää turvata vapaan sivistystyön asema osana palvelukokonaisuutta, sillä useat oppilaitokset ovat kuntien omistuksessa ja kunnilla tulee säilyä aito mahdollisuus kohdentaa rahoitusta kustannustehokkaasti paikallisten tarpeiden mukaisesti. Samalla on välttämätöntä huomioida uudistuksen vaikutukset kuntien hallinnolliseen työhön ja kustannuksiin, koska koulutusten hankinta ja hallinnointi, opiskelijavalintojen toteuttaminen sekä koulutuslausuntojen laatiminen lisäävät tehtäviä ja edellyttävät lisähenkilöresursseja hankintapalveluissa.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt:

Rahoitusjärjestelmän selkiyttäminen on perusteltua; alueilla on näin entistä parempi näkemys rahoituksesta. Uudistus ei saa kuitenkaan vaarantaa laadukkaita ja oikea-aikaisia kotoutumispalveluita.

Laskennallisten korvausten avulla kunnissa pystytään järjestämään erilaista kotoutumisen edistävää toimintaa, esim. ohjausta ja neuvontaa, täydentävää kielikoulutusta sekä yhteiskuntaorientaatiota. Laskennallisten korvausten leikkaus saattaa johtaa tilanteeseen, ettei kaikkia palveluita pystytä järjestämään asianmukaisesti.

Lisäksi on huomionarvoista, että peruspalveluiden valtionosuuteen sisältyy laajasti eri käyttökohteita. Kuntatalouden ja väestörakenteen kehitys haastavat valtionosuuksien riittävyyttä ja jakautumista jo nykytilanteessa.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Velvoittavuuden lisääminen on kannatettavaa, kun palvelut ovat tarpeenmukaisia ja asiakas pystyy täyttämään velvoitteet. On myös tärkeää, että kotoutumisen alkuvaiheen rahoitus turvataan. Tällöin palveluita voidaan tarjota asiakkaille oikea-aikaisesti.

Tärkeää on huomioida myös työvoiman ulkopuolella olevien palveluihin osallistumisen velvoittavuus ja mahdolliset menettelyt liittyen sanktioihin: esitys ei ota riittäväällä tavalla kantaa näihin asioihin.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset:

Alkuvaiheen tuki on olennainen osa henkilön kotoutumista ja vaikuttaa suurelta osin yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Viranomaisten roolien selkeyttäminen on hyvä asia. Kustannussäästöjen tavoittelun näkökulmasta on myös tärkeää, että kaikki toimijat hoitavat omat valvoitteensa. Tällä hetkellä työvoimaviranomainen tekee ensimmäisellä tapaamisella alkuhaastattelun sekä kotoutumissuunnitelman. Tämän vuoksi se ei välttämättä tuo näkyviä säästöjä; työvoiman ulkopuolisten osalta molempien tekeminen samaan aikaan on työläs sekä raskas prosessi. Palvelutarpeen arvioissa saattaa esiin tulla asioita, jotka vaativat verkoston kutsumista paikalle ennen kotoutumissuunnitelman tekoa, minkä vuoksi em. toimenpiteiden yhtäaikainen tekeminen on miltei mahdotonta.

Muut huomiot:

On tärkeää, että lakimuutoksiin olisi riittävästi aikaa varautua. Kilpailutusprosessit kunnissa ovat pitkiä, minkä vuoksi on kiinnitettävä erityistä huomiota palveluiden mahdolliseen uudelleenorganisointiin sekä palveluiden katkeamattomuuden turvaamiseen.

Kotoutumispalveluiden sujuvan järjestämisen kannalta olisi lisäksi säädettävä, että kotoutumiskoulutusta voitaisiin hankkia ilman hankintalain mukaista kilpailutusta Opetus- ja kulttuuriministeriön vapaan sivistystyön ylläpitämisluvan omaavilta julkista rahoitusta saavilta oppilaitoksilta. Vaihtoehtoisesti kotoutumisesta vastaava viranomainen voisi toteuttaa kotoutumiskoulutuksen järjestämisen tarjoamalla kotoutuja-asiakkaille vakiosuuruisia palveluseteleitä integraatio- ja kielikoulutukseen osallistumista varten. Palveluseteliä voitaisiin hyödyntää kaikissa ylläpitämisluvan omaavissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa järjestettävään koulutukseen.

Lätti Jukka-Pekka

Toholammin kunta